

MAGDALENA MOSIONEK-SCHWEDA**Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu****FUNDUSZE STRUKTURALNE W LATACH 2007-2013 JAKO ŹRÓDŁO
FINANSOWANIA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW****1. Wprowadzenie**

Polska korzystała z unijnych funduszy pomocowych długo przed uzyskaniem statusu członka Unii Europejskiej. W ramach programów przedakcesyjnych środki finansowe kierowane były na dostosowanie polskiego rolnictwa do gospodarki rynkowej (SAPARD), ujednoczenie poziomu infrastruktury technicznej w zakresie transportu i ochrony środowiska (ISPA), finansowanie projektów inwestycyjnych oraz wzmocnienie instytucji publicznych (Phare). Ostatni z wymienionych był pierwszym kompleksowym programem pomocy finansowej Unii Europejskiej, przeznaczonym na wsparcie transformacji politycznej i gospodarczej. W latach 1990-2003 całościowy budżet Phare dla Polski wyniósł ok. 3,9 mld euro¹. Po akcesji do Unii Europejskiej Polska uzyskała dostęp do wszystkich funduszy europejskich, począwszy od części programowania 2000-2006. Unia Europejska przeznaczyła dla państw przystępujących w 2004 roku 23 mld euro w ramach funduszy strukturalnych. Z tej kwoty Polska otrzymała 12,8 mld euro.

W obecnym programowaniu 2007-2013 Polska również jest największym beneficjentem środków pomocowych. Około 40% otrzymanych funduszy przeznaczonych zostanie na wzmocnienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw poprzez współfinansowanie bezpośrednich inwestycji, wspieranie przedsiębiorczości, ułatwianie dostępu do technologii i źródeł finansowania, jak również za pomocą inwestycji w kapitał ludzki.

Poniżej omówione zostaną źródła finansowania polskich przedsiębiorstw ze środków unijnych przyznanych Polsce w programowaniu 2007-2013. Na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego zostanie również przedstawione zainteresowanie przedsiębiorstw możliwością pozyskania dotacji UE w ramach poszczególnych rodzajów konkursów.

2. Alokacja unijnych funduszy pomocowych w Polsce w programowaniu 2007-2013

Wspólna polityka regionalna (zwana również polityką spójności lub polityką strukturalną) prowadzona na poziomie ponadnarodowym przez Unię Europejską ma na celu przeciwdziałanie marginalizacji oraz wyrównanie rozwoju 271 regionów, na które zostały podzielone integrujące się w ramach UE państwa². W obecnym programowaniu, w latach

¹ Phare, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, <http://www.dsc.kprm.gov.pl> (29.04.2011).

² Wyróżniono 3 poziomy NUTS, z których najważniejsze są NUTS 2 oraz NUTS 3, służące identyfikacji obszarów kwalifikujących się do wsparcia w ramach polityki strukturalnej UE. Aktualna klasyfikacja NUTS, ważna od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2011 roku, wyróżnia: 97 regionów na poziomie NUTS 1, 271 regionów NUTS 2 oraz 1303 regionów NUTS 3. Eurostat Statistical Books, Europe in figures, Eurostatyearbook 2010 s. 613.

2007-2013, Unia Europejska ustaliła trzy cele w ramach polityki spójności i przeznaczyła rekordową kwotę 347,4 mld euro na rzecz wspierania wzrostu gospodarczego w regionach i tworzenia nowych miejsc pracy. Wspomniane cele to³:

1. Konwergencja – pomoc dla obszarów najbiedniejszych, dotyczy 84 regionów o PKB na mieszkańca niższym od 75% wspólnotowej średniej oraz 16 regionów o PKB nieznacznie powyżej minimum z powodu statystycznego efektu rozszerzenia UE;
2. Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie – wsparcie dla 171 regionów, które nie kwalifikują się do celu pierwszego;
3. Europejska Współpraca Terytorialna – umacnianie współpracy regionów na poziomie transgranicznym.

Szacuje się, że instrumenty spójności mogą zwiększyć wzrost gospodarczy w nowych państwach członkowskich średnio o 6% i doprowadzić do utworzenia około 2 mln nowych miejsc pracy⁴.

Alokacja finansowa przeznaczona na realizację powyższych celów polityki spójności została rozdzielona na trzy fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS) oraz Fundusz Spójności, spośród których tylko dwa pierwsze należą do tzw. funduszy strukturalnych. Ze środków EFRR finansowane są inwestycje infrastrukturalne oraz inwestycje rzeczowe przedsiębiorstw (tzw. „projekty twarde”). EFS finansuje wszelkie projekty związane z kształtowaniem polityki społecznej i zatrudnienia, w tym m.in.: działania szkoleniowe, doradcze (tzw. „projekty miękkie”). Natomiast Fundusz Spójności jest źródłem finansowania dużych projektów komunikacyjnych oraz kluczowych inwestycji z obszaru ochrony środowiska⁵.

Polska w okresie programowania 2007-2013 jest największym biorcą unijnej pomocy w zakresie polityki regionalnej. Z łącznej kwoty ponad 347 mld euro, Polska otrzyma 67,3 mld euro, co stanowi największą dotychczas pomoc przeznaczoną dla jednego kraju w okresie siedmiu lat⁶.

Wszystkie polskie regiony klasyfikują się do wsparcia unijnego w ramach pierwszego celu polityki strukturalnej. Z przyznanych Polsce środków ponad 66,5 mld euro zostanie przeznaczonych na współfinansowanie programów operacyjnych celu „Konwergencja”, a ponad 731 mln euro na realizację celu „Europejska Współpraca Terytorialna”⁷. Środki te wydatkowane będą w ramach 33 programów operacyjnych. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów został przedstawiony w poniższej tabeli.

³ A. Jankowska, *Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 72-73.

⁴ *Praca na rzecz regionów. Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2007-2013*, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, Komisja Europejska, styczeń 2008, s. 8-9.

⁵ *Przewodnik po źródłach finansowania z Funduszy Europejskich*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2005, s. 22.

⁶ *Cohesion Policy 2007-2013: Indicative Financial Allocations*, <http://ec.europa.eu> (29.04.2011).

⁷ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Narodowa Strategia Spójności, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 116.

Tabela 1. Udział poszczególnych programów operacyjnych w całości alokacji środków polityki spójności dla Polski w latach 2007-2013

Program operacyjny	Udział programu w całkowitej alokacji
PO Infrastruktura i Środowisko	42% (27,9 mld euro)
16 Regionalnych Programów Operacyjnych	25% (16,6 mld euro)
PO Kapitał Ludzki	14% (9,7 mld euro)
PO Innowacyjna Gospodarka	12% (8,3 mld euro)
PO Rozwój Polski Wschodniej	3% (2,3 mld euro)
12 Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej	1% (0,7 mld euro)
PO Pomoc Techniczna	1% (0,5 mld euro)
Rezerwa wykonania	2% (1,3 mld euro)

Źródło: *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 116.*

Ponad 40% wsparcia unijnego przeznaczono w Polsce na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ), którego głównym celem jest: „podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej”⁸. Z PO IiŚ finansowane są duże przedsięwzięcia o charakterze ogólnopolskim lub ponadregionalnym, związane przede wszystkim z ochroną środowiska, ale także dotyczące projektów z zakresu promocji kultury, nauki oraz zdrowia (m.in. ochrona zabytków i innych obiektów o dużej historycznej wartości, funkcjonowanie i wyposażenie szkół artystycznych oraz innych uczelni, polepszenie warunków w szpitalach). O dofinansowanie z tego programu mogą ubiegać się m.in. jednostki samorządu terytorialnego, administracja rządowa, szkoły wyższa, a także przedsiębiorstwa. Z myślą o tych ostatnich stworzony został Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG), którego celem jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa⁹. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw, wzrost konkurencyjności polskiej nauki, zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym, tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy, a także wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce. W ramach PO IG wsparcie mogą otrzymać przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu oraz jednostki naukowe, które chcą pomóc przedsiębiorstwom we wdrażaniu najnowszych rozwiązań technologicznych¹⁰.

Do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości mają również przyczynić się działania zaplanowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL). Głównym celem tego programu jest zwiększenie zatrud-

⁸ *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 89-107.*

⁹ *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 61.*

¹⁰ *Ibidem, s. 61-64.*

nienia oraz wykształcenia, a także zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego¹¹. W bieżącym okresie programowania Polska przeznaczyła na ten cel 9,7 mld euro. PO KL w całości finansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego i przeznaczony na współfinansowanie projektów tzw. "Miękkich" dotyczących szkoleń, doradztwa, seminariów, programów rozwojowych itp. W gronie wnioskodawców wskazane zostały instytucje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje rynku pracy, ośrodki szkoleniowe, szkoły i uczelnie, a także przedsiębiorcy i jednostki otoczenia biznesu.

Przedstawione pokrótce programy operacyjne mają charakter centralny i w większości dotyczą bardzo dużych projektów o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym. Dla projektów mniejszych, o zasięgu lokalnym i regionalnym, powołane zostały Regionalne Programy Operacyjne (RPO). Są one również wyrazem zasady decentralizacji unijnych funduszy oraz zarządzania procesami rozwojowymi. Przekazanie części środków unijnych na poziom regionalny ma zagwarantować najlepsze ich wykorzystanie, zgodnie z planami rozwojowymi i rzeczywistymi potrzebami każdego regionu. Na realizację celów zawartych w 16 RPO przeznaczono kwotę 16,6 mld euro, co stanowi 25% całkowitej alokacji pomocy unijnej.

W sumie nakłady finansowe na działania zmierzające do zwiększenia społeczno-ekonomicznej spójności polskich regionów w okresie siedmioletnim wynoszą 85,6 mld euro, w tym 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE, 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym około 5,9 mld euro z budżetu państwa), a 6,4 mld euro zostanie zaangażowane przez podmioty prywatne¹². Ponadto, Polska korzysta również ze środków Europejskiego Funduszu Rolnictwa na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz licznych programów wspólnotowych, np.: Marco Polo, 7 Program Ramowy, Customs 2007 i wielu innych.

Tak duża różnorodność programów i inicjatyw unijnych, a także krajowych programów operacyjnych, ma umożliwić dostęp do funduszy pomocowych jak najszerzszemu gronu odbiorców celem finansowania działań zwiększających konkurencyjność i rozwój poszczególnych regionów. Wśród tych beneficjentów szczególne miejsce zajmują przedsiębiorstwa, zwłaszcza z sektora małych i średnich, które stanowią 99% wszystkich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej, tworząc dwie trzecie ogółu miejsc pracy w sektorze prywatnym.

3. Źródła finansowania przedsiębiorstw z funduszy unijnych w ramach krajowych programów operacyjnych

W 2009 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 880 237 przedsiębiorstw i liczba ta była o 0,3% większa w porównaniu z 2008 rokiem. Podobnie jak w całej Unii Europejskiej, w Polsce dominującą grupą są podmioty z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). W 2009 roku 94,7% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (3 672 853 podmioty). Udział małych firm wynosił 4,4% (170 182 podmioty), średnich 0,8% (31 648 podmiotów) i zdecydowanie najmniej w tej grupie było przedsiębiorstw dużych – 0,1% (5 554 podmioty). Łącznie liczba MŚP wynio-

¹¹ Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 111.

¹² Narodowe Strategiczne, op. cit., s. 115.

sła 3 874 683, co stanowiło 99,9% wszystkich przedsiębiorstw¹³. Według danych publikowanych przez GUS, w 2008 roku spośród 9 494 002 osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach, 6 620 379 osób pracowało w sektorze MŚP (69,73%)¹⁴. Małe i średnie przedsiębiorstwa mają również ogromny wkład w tworzenie produktu krajowego brutto. Ich udział w polskim PKB kształtował się w latach 2004-2008 w granicach 46% - 48%¹⁵.

Znacząca rola sektora MŚP we wzroście gospodarczym wynika z cech charakterystycznych tych podmiotów w stosunku do dużych przedsiębiorstw, w tym szczególnie: wyższej efektywności działania dzięki niższym kosztom płac, administracyjnym i zarządzania, oszczędniejszemu gospodarowaniu zasobami, większej identyfikacji pracowników z firmą, a także bardziej elastycznej organizacji oraz możliwości szybszej reakcji na zmiany otoczenia rynkowego¹⁶. Z drugiej strony, cechy małych i średnich przedsiębiorstw implikują również istnienie przeszkód w rozwoju tych podmiotów. Jedną z największych barier dla rozwoju sektora MŚP jest dostępność źródeł finansowania działalności. Z badań przeprowadzonych przez CBOS dla Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan wynika, iż małe i średnie przedsiębiorstwa obecne na polskim rynku finansują swoją działalność przede wszystkim ze środków własnych (w tym również z zysku zatrzymanego)¹⁷. Poniższa tabela przedstawia źródła finansowania inwestycji MŚP.

Tabela 2. Źródła finansowania inwestycji przez małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2005-2007

Źródła finansowania inwestycji	Odsetek MŚP korzystających ze źródła		
	2005 rok	2006 rok	2007 rok
Środki własne (w tym zysk zatrzymany)	69,1%	73,1%	72,6%
Kredyt bankowy	16,6%	12,7%	17,4%
Leasing	10,5%	9,0%	6,9%
Fundusz unijne	1,4%	1,9%	1,9%
Inne	2,4%	3,3%	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Starczewska-Krzysztozek, *Konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw 2008*, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Warszawa 2008, s. 16.

Jak wynika z zaprezentowanych danych, podstawowym źródłem finansowania zewnętrznego dla MŚP w latach 2005-2007 były kredyty bankowe oraz leasing. Fundusze

¹³ J. Łapiński, *Zarejestrowane i aktywne MSP w latach 2008–2009, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Warszawa 2010, s. 32.*

¹⁴ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010, s. 45.*

¹⁵ R. Zakrzewski, *Udział małych i średnich przedsiębiorstw w wytwarzaniu PKB i wartości dodanej brutto, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Warszawa 2010, s. 28.*

¹⁶ B. Mikołajczyk, *Infrastruktura finansowa MSP w krajach Unii Europejskiej, Wydawnictwo Difin Sp. z o.o., Warszawa 2007, s. 27.*

¹⁷ M. Starczewska-Krzysztozek, *Konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw 2008, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Warszawa 2008, s. 16.*

strukturalne wykorzystywane były przez niespełna 2% podmiotów. Z każdym kolejnym rokiem zainteresowanie finansowaniem działalności ze środków unijnych wzrasta, jednakże struktura finansowania inwestycji nie ulega większym zmianom – nadal głównym źródłem pozostają środki własne. Z badań przeprowadzonych w 2009 roku przez PKPP Lewiatan na reprezentatywnej grupie średnich i dużych przedsiębiorstw w Polsce wynika, iż 79% respondentów zamierzało finansować planowane w najbliższych latach inwestycje ze środków własnych, natomiast 35% zamierzało wnioskować o dotacje z funduszy pomocowych. Skorzysztanie z kredytu bankowego deklarowało 33% respondentów, a z leasingu jedynie 12%. Respondenci wskazali również, iż dotacje są według nich tańszym pieniądzem niż kredyt bankowy (71% badanych), lecz jednocześnie charakteryzują się dużym ryzykiem związanym z nadmierną biurokracją (19%) i opóźnieniami w przepływach finansowanych grożącymi firmie utratą płynności (11%). Ponadto, fundusze pomocowe w opinii przedsiębiorców nie są łatwo dostępnym źródłem finansowania (74%) i wymagają bardzo dużego zaangażowania i wysiłku (80%). Te dwa czynniki najczęściej zniechęcają przedsiębiorstwa do starania się o wsparcie z funduszy unijnych. Wśród przyczyn nieaplikowania o środki pomocowe badane podmioty wskazywały uwarunkowania prawne, które ograniczały możliwość ubiegania się o datację (29% respondentów), ale także zbyt skomplikowane procedury aplikacyjne (27%) oraz przekonanie o braku szansy na uzyskanie dofinansowania (25%)¹⁸.

W latach 2007–2013 fundusze unijne będą wspierać w ramach polityki spójności następujące obszary¹⁹:

- Bezpośrednie inwestycje w przedsiębiorstwach, zwłaszcza związane z badaniami i innowacjami, transferem technologii lub produkcją przyjazną dla środowiska naturalnego. Na te działania przeznaczono około 42,8 mld euro (12% wszystkich środków);
- Przedsiębiorczość poprzez świadczenie usług, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców oraz technologie informacyjne i komunikacyjne. Na realizację tych działań zaplanowano około 44,7 mld euro (13% wszystkich środków);
- Kapitał ludzki i dostęp do zatrudnienia – w tym obszarze planowana kwota 48,8 mld euro (14% całości środków) ma pomóc w podniesieniu kwalifikacji siły roboczej na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Dla polskich przedsiębiorców środki te będą dostępne w ramach PO Innowacyjna Gospodarka, PO Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnych Programów Operacyjnych. W poniższej tabeli zaprezentowane zostały działania poszczególnych osi priorytetowych wspomnianych programów operacyjnych z uwzględnieniem różnych typów projektów oraz wnioskodawców.

Głównym źródłem finansowania projektów inwestycyjnych oraz badawczo-rozwojowych jest PO Innowacyjna Gospodarka oraz Regionalne Programy Operacyjne. Kryterium podziału jest tutaj skala innowacyjności prowadzonych badań, wartość realizowanego projektu oraz zakres oddziaływania.

¹⁸ *Strategie inwestycyjne przedsiębiorstw w czasie spowolnienia gospodarczego, wyniki badania PKPP Lewiatan przeprowadzonego w dniach 16-24 kwietnia 2009 roku wśród 515 przedsiębiorstw*, <http://pkpplewiatan.pl> (20.04.2011).

¹⁹ *Praca na rzecz regionów*, op. cit., s. 11.

Tabela 3. Źródła finansowania przedsiębiorstw z programów operacyjnych w latach 2007-2013

Rodzaj wnioskodawcy	Projekty inwestycyjne	Badawczo-rozwojowe	Promocja gospodarcza	Własność intelektualna	Ochrona środowiska	Szkolenia ogólne	Szkolenia specjalistyczne
Wszystkie jednostki	X	X	X	X	X	POKL 2.1 POKL 8.1	POKL 2.1 POKL 8.1 POKL 8.2
Mikroprzedsiębiorstwa	RPO POIG 4.3 POIG 8.1 POIG 8.2	RPO POIG 1.4 POIG 4.1 POIG 4.2 PORPW I	RPO POIG 6.1	POIG 5.4	RPO	X	POIG 4.2
Małe i średnie przedsiębiorstwa	RPO POIG 4.3 POIG 4.4 POIG 4.5 POIG 8.1 POIG 8.2	RPO POIG 1.4 POIG 4.1 POIG 4.2 PORPW I	RPO POIG 6.1	POIG 5.4	POIS 4.1 POIS 4.2 POIS 4.3 POIS 4.4 POIS 4.5 POIS 4.6	X	POIG 4.2 POIG 4.4
Duże przedsiębiorstwa	RPO POIG 4.3 POIG 4.4 POIG 4.5	POIG 1.4 POIG 4.1 POIG 4.2	X	POIG 5.4	POIS 4.1 POIS 4.2 POIS 4.3 POIS 4.4 POIS 4.5 POIS 4.6	X	POIG 4.2 POIG 4.4
Konsorcja naukowo-przemysłowe	X	POIG 1.3 POIG 1.4	X	X	X	X	X
Grupy przedsiębiorców	POIG 4.1	POIG 1.4 POIG 4.2	X	X	X	X	POIG 4.2

RPO – Regionalne Programy Operacyjne

POIG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

POIS – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PORPW – Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie programów operacyjnych.

W przypadku projektów o znaczeniu lokalnym czy regionalnym, o mniejszej wartości, wnioskodawcy mogą aplikować o dofinansowanie z właściwego RPO, natomiast dla projektów o znaczeniu ponadregionalnym i związanych z zastosowaniem nowoczesnych rozwiązań o stosunkowo dużej wartości, właściwym programem jest PO IG, w tym szczególnie Oś

Priorytetowa 1 „Badania i rozwój nowoczesnych technologii” oraz Oś Priorytetowa 4 „Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia”. Wsparcie projektów dotyczących promocji przedsiębiorstw poprzez udział w targach, wystawach czy misjach gospodarczych – ponownie w zależności od skali oddziaływania – można uzyskać z programów regionalnych lub Osi Priorytetowej 6 PO Innowacyjna Gospodarka „Polska gospodarka na rynku międzynarodowym”.

W ramach największego w Polsce PO Infrastruktura i Środowisko wnioskodawcy mogą aplikować o dotacje dla projektów dostosowujących przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska (Oś Priorytetowa 4), których efektem będzie redukcja ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, odprowadzanych ze ściekami oraz zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów. W ramach priorytetu czwartego wspierane będą też między innymi projekty z zakresu systemów zarządzania środowiskowego, przygotowanie niezbędnych audytów w celu uzyskania certyfikatów oraz pomoc we wdrożeniach niezbędnych do uzyskania certyfikatów.

Środki na podniesienie kwalifikacji i umiejętności pracowników można pozyskać z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Oś Priorytetowa II „Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących” przeznaczona jest dla ogólnopolskich i ponadregionalnych projektów wspierających rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich kadry poprzez inwestycje o charakterze ponadregionalnym w doskonalenie zawodowe pracowników i poprawę jakości usług szkoleniowo-doradczych dla przedsiębiorstw. Natomiast Oś Priorytetowa VIII „Regionalne kadry gospodarki” wspiera pracodawców przechodzących procesy restrukturyzacji, współfinansuje projekty z zakresu doradztwa i szkoleń ułatwiających podwyższanie lub zdobywanie nowych kwalifikacji wśród pracowników. Działania te mają na celu podniesienie konkurencyjności wszystkich regionów kraju poprzez zwiększenie poziomu adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz wsparcie przedsiębiorstw (zwłaszcza małych i średnich) w dostosowaniu się do potrzeb regionalnych strategii rozwoju. Ponadto, szkolenia specjalistyczne, ściśle związane z realizowanym projektem inwestycyjnym (np.: obsługa maszyn zakupionych w ramach dotowanej inwestycji) mogą być finansowane zgodnie z zasadą cross financing ze środków EFRR przeznaczonych z zasady na projekty twarde (maksymalnie do 10% wydatków objętych dofinansowaniem).

Poza krajowymi programami, przedsiębiorcy mogą również aplikować o środki pomocowe zarządzane przez Komisję Europejską w ramach licznych programów wspólnotowych. Dla przedsiębiorców dedykowane są szczególnie: 7 Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej na rzecz badań i rozwoju technologicznego oraz CIP – Program Ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji²⁰. Pewnym ograniczeniem w dostępie do tych programów jest ich wspólnotowy charakter, który oznacza w większości przypadków konieczność realizacji projektu wspólnie z partnerem z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

²⁰ *European Union Support Programmes for SMEs. An overview of the main funding opportunities available to European SMEs, November 2008, Komisja Europejska, s. 3-5.*

4. Finansowanie przedsiębiorstw w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego (RPO WK-P) podzielony został na osiem osi priorytetowych. Łączna wartość środków zaangażowanych w realizację planowanych działań wyniesie około 1 245 mln euro, z czego 1 118,8 mln euro stanowią będą fundusze publiczne, w tym 167,8 mln euro krajowe środki publiczne. Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będzie pochodziło 951 mln euro²¹, co na tle wszystkich regionów w Polsce plasuje województwo kujawsko-pomorskie na siódmym miejscu pod względem środków otrzymanych z EFRR. Najwięcej z tej kwoty, bo aż 26,5%, zostało przeznaczony na projekty realizowane w ramach 5 Osi Priorytetowej „Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw”, utworzonej w celu wspierania przedsiębiorstw mających siedzibę i prowadzących działalność na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (zob.: tabela 4).

Celem 5 Osi Priorytetowej jest: „wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz zwiększenie zatrudnienia”²². Uzasadnieniem tak sformułowanego celu oraz wyasygnowania ponad jednej czwartej środków EFRR na jego realizację jest duże znaczenie przedsiębiorstw, szczególnie z sektora małych i średnich, dla rozwoju regionu, jako czynnika łagodzącego problemy na rynku pracy oraz zwiększającego potencjał ekonomiczny²³.

Tabela 4. Podział środków EFRR w RPO WK-P na lata 2007-2013 (%)

Nazwa osi priorytetowej	Udział środków osi w łącznej kwocie wkładu EFRR
1. Rozwój infrastruktury technicznej	25,1%
2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	12,4%
3. Rozwój infrastruktury społecznej	13,0%
4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	6,0%
5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	26,5%
6. Wsparcie rozwoju turystyki	5,0%
7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	9,0%
8. Pomoc techniczna	3,0%

Źródło: *Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013*, s. 9.

W 2009 roku w województwie kujawsko-pomorskim w systemie REGON zarejestrowanych było ponad 190 545 przedsiębiorstw, co stanowiło blisko 4,91% wszystkich polskich firm. W tej liczbie zdecydowanie największy udział miały podmioty należące do kate-

²¹ *Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013*, s. 9.

²² *Ibidem*, s. 96.

²³ *Ibidem*.

gorii mikroprzedsiębiorstw – w 2009 roku grupa ta liczyła 180 043 sztuki, co stanowiło 94,49% ogółu podmiotów z województwa kujawsko-pomorskiego oraz 4,90% wśród wszystkich mikroprzedsiębiorstw w Polsce²⁴. W analizowanym okresie powstało również 21 461 nowych przedsiębiorstw, co stanowi 5,33% wszystkich nowo powstałych firm w Polsce. W tej grupie ponownie najwięcej było mikroprzedsiębiorstw, tj. 21 175 sztuk²⁵.

W województwie kujawsko-pomorskim głównym źródłem finansowania inwestycji przedsiębiorstw niezmiennie od lat pozostają środki własne: w 2008 roku w taki sposób sfinansowano 67,8% inwestycji. W dalszej kolejności są to kredyty i pożyczki krajowe (13,92% inwestycji), z których w największym stopniu skorzystali mali przedsiębiorcy, finansując w ten sposób ponad 25% swoich inwestycji²⁶. Ze statystyk GUS wynika również, iż województwo kujawsko-pomorskie zajmuje przeciętną pozycję na tle innych regionów pod względem podstawowych wskaźników obrazujących poziom przedsiębiorczości. W 2009 roku na 1000 mieszkańców przypadały 92 firmy zarejestrowane w REGON, co dało regionowi dopiero jedenaste miejsce w rankingu województw. W przypadku nowo powstałych firm na 1000 mieszkańców województwo zajęło dziesiąte miejsce, a w przypadku zlikwidowanych miejsce piętnaste²⁷. W związku z powyższym, poprawa dostępu MŚP do kapitału oraz pobudzenie przedsiębiorczości w regionie stały się kluczowym wyzwaniem i jednym z głównych celów realizowanym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Cel ten będzie osiągnięty zarówno poprzez bezpośrednie wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw w postaci dotacji, ale również dzięki pozadotacyjnym instrumentom przeznaczonym dla MŚP, w tym poprzez rozwinięty system funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, których zadaniem jest wspierać podmioty mające problemy z uzyskaniem zewnętrznego źródła finansowania komercyjnego. Duże znaczenie ma również pomoc finansowa dla tzw. instytucji otoczenia biznesu, świadczących usługi na rzecz przedsiębiorców, które bardzo często są odpowiedzialne za transfer specjalistycznej wiedzy. Istotne dla regionu jest także wzmocnienie pozycji konkurencyjnej MŚP poprzez bezpośrednie wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych tych podmiotów w zakresie ich dostosowywania do wymagań w zakresie ochrony środowiska i innych wymogów wynikających z regulacji unijnych. Położono również nacisk na promocję regionu i kreowanie jego wizerunku, jako: „obszaru oferującego nowoczesne, a zarazem unikalne towary i usługi, w którym rodzą się innowacyjne idee”²⁸. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki finansowemu wsparciu promocji przedsiębiorstw i ich produktów, usług, know-how, które mają szansę stać się markami regionu. Dla zwiększenia atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie lokalizacji inwestycji oraz pobudzenia przedsiębiorczości w MŚP wspierane będą przedsięwzięcia przygotowania terenów inwestycyjnych w zakresie ich uzbrojenia w niezbędną in-

²⁴ Marzena Talar, Maja Wasilewska, Dorota Węclawska, *Profile regionalne małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, pod red. A. Wilmańskiej, Radom 2010, s. 82.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, s. 83.

²⁷ *Ibidem*, s. 82.

²⁸ *Szczegółowy opis*, *op. cit.*, s. 97.

frastrukturę techniczną²⁹. Wszystkie te cele zostały zawarte w sześciu działaniach w ramach 5 Osi Priorytetowej:

1. Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu – 5 konkursów;
2. Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw – 7 konkursów, w tym:
 - Poddziałanie 5.2.1 Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw – 3 konkursy;
 - Poddziałanie 5.2.1 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw – 4 konkursy;
3. Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska – 2 konkursy;
4. Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii – 4 konkursy;
5. Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów – 6 konkursów;
6. Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje – 1 konkurs.

W ramach powyższych działań zaplanowano przeprowadzenie 25 konkursów, w tym siedmiu w zakresie bezpośredniego wsparcia inwestycji przedsiębiorstw (Działanie 5.2), sześciu w celu promocji i rozwoju markowych produktów wytwarzanych w regionie, pięciu przeznaczonych dla instytucji otoczenia biznesu, jednego konkursu dla projektów dotyczących kompleksowego uzbrojenia terenów pod inwestycje³⁰. Do końca kwietnia 2011 roku ogłoszono 19 konkursów, w tym 14 zostało zakończonych, a pięć jest w trakcie oceny. Z pozostałych do przeprowadzenia sześciu konkursów, pięć planowanych jest na 2011 rok oraz jeden w 2012 roku. Szczegółowe dane na temat ogłoszonych i zakończonych konkursów, liczby złożonych wniosków, wielkości alokacji, ilości projektów zatwierdzonych do dofinansowania przedstawiają dwie poniższe tabele.

²⁹ *Ibidem*, s. 96-97.

³⁰ *Wieloletni harmonogram konkursów RPO WK-P 2007-2013, według stanu z dnia 7 kwietnia 2011 roku.*

Tabela 5. Wyniki konkursów 5 Osi Priorytetowej „Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw” RPO WK-P w latach 2007-2013 – Działania 5.1-5.2 (według stanu z dnia 30 kwietnia 2011 roku)

Nr dz.	Data ogłoszenia	Data naboru	Alokacja	Ilość złożonych wniosków	Liczba wniosków po ocenie		Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania
					F*	M**	
5.1	12.08.2009	14.09.2009 - 25.09.2009	28 056 112,23 euro (117 204 408,84 PLN)	10 wniosków na kwotę dofinansowania 126 028 836,88 PLN (108% alokacji)	8	8	8 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 114 528 836,88 PLN
5.1	18.12.2009	od 18.01.2010	4 800 000,00 euro (19 984 800,00 PLN)	3 wnioski na kwotę dofinansowania 19 500 000,00 PLN (97,57% alokacji)	3	3	3 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 19 500 000,00 PLN
5.1	30.09.2010	05.11.2010 - 19.11.2010	10 000 000 euro (39.806.000,00 PLN)	1 wniosek na kwotę dofinansowania 33 835 100,00 PLN (85% alokacji)	1	1	1 wniosek o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 33 835 100,00 PLN
5.2.1	30.05.2008	21.07.2008 - 01.08.2008	9 727 324,43 euro (43 685 414,02 PLN)	309 wniosków na kwotę dofinansowania 62,176 mln PLN (119 % alokacji)	150	146	146 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 27 163 946,19 PLN
5.2.2	29.08.2008	13.10.2008 - 26.11.2008	28,368 mln euro (133 216 000 PLN)	378 wniosków na kwotę dofinansowania 415,362 mln PLN (965 % alokacji przeznaczonej na konkurs)	213	192	178 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 199 717 692,65 PLN
5.2.2	10.07.2009	10.08.2009 - 05.10.2009	12 570 045 euro (56 514 922,32 PLN)	191 wniosków na kwotę dofinansowania 74 339 786,03 PLN (132% alokacji)	132	119	119 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 42 946 016,23 PLN
5.2.2	21.10.2009	15.03.2010 - 26.03.2010	7 890 049,15 euro (31 407 129,63 PLN)	134 wnioski na kwotę dofinansowania 140 481 003,19 PLN (779,92% alokacji)	84	36	36 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 30 506 522,56 PLN
5.2.2	21.10.2009	15.03.2010 - 26.03.2010	10 725 135,53 euro (45 190 358,55 PLN)	619 wniosków na kwotę dofinansowania 793 532 012,72 PLN (1755,98 % alokacji)	379	175	19 wniosków na łączną kwotę dofinansowania 49 901 901,89 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Departament Wdrażania RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W zakresie bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw rozstrzygnięto do końca kwietnia 2011 roku pięć konkursów, w tym jeden przeznaczony dla mikroprzedsiębiorstw w ramach Poddziałania 5.2.1 oraz cztery dla wszystkich typów przedsiębiorstw w ramach Poddziałania 5.2.2. Rekordowy pod względem przyznanych środków był konkurs 6/V.5.2.2/2008 ogłoszony w sierpniu 2008 roku. Uchwałą Zarządu Województwa zwią-

szo pierwotną alokację na ten konkurs i ostatecznie zatwierdzono do dofinansowania 178 wniosków (spośród złożonych 378) na łączną kwotę dofinansowania ponad 199 mln PLN. Największe zainteresowanie wnioskodawców wzbudził natomiast konkurs nr 20/V/5.2.2/2009 ogłoszony w październiku 2009 roku, na który wpłynęło 619 wniosków na kwotę dofinansowania 793 532 012,72 PLN, co stanowiło 1 755,98 % alokacji przeznaczony na konkurs. Po ocenie formalnej i merytorycznej pozostało 175 wniosków, przy czym zaplanowane środki wystarczyły na dofinansowanie jedynie 19 projektów³¹.

Najmniejszą liczbę wniosków o dofinansowanie projektów inwestycyjnych złożono w odpowiedzi na konkurs nr 21/V/5.2.2/2009 ogłoszony w październiku 2009 roku. Mniejsza liczba wnioskodawców wynika z ograniczenia podmiotów uprawnionych do aplikowania jedynie do przedsiębiorstw zlokalizowanych w gminach, w których dotychczas nie udzielono wsparcia w ramach Działania 5.2. Początkowo przewidziano na ten konkurs środki w wysokości nieco ponad 18 mln PLN, ze względu jednak na spore zainteresowanie (złożono 134 wnioski na kwotę dofinansowania 140 481 003,19 PLN – 779,92% alokacji) zdecydowano o zwiększeniu kwoty do ponad 31 mln PLN. Ostatecznie dotację otrzymało 36 projektów na łączną sumę dofinansowania 30,5 mln PLN.

W ramach Działania 5.2 do rozstrzygnięcia pozostały jeszcze dwa konkursy, oba przeznaczone dla mikroprzedsiębiorstw (Poddziałanie 5.2.1). Jeden z konkursów (ogłoszony w kwietniu 2010 roku) jest obecnie w trakcie oceny formalnej. Również cieszył się on sporym zainteresowaniem – aplikacje złożyło aż 600 przedsiębiorców na kwotę dofinansowania 135 730 773,33 PLN (1 371,05% alokacji przeznaczony na konkurs). Kolejny i ostatni w tym programowaniu konkurs planowany jest na czerwiec 2011 roku – wielkość alokacji wynosi prawie 10 mln PLN.

W zakresie Działania 5.3 odbyły się już oba planowane konkursy. W pierwszym konkursie (ogłoszonym w czerwcu 2009 roku) pula środków do rozdysponowania wyniosła 85,5 mln PLN, natomiast wnioski o dotację złożyło jedynie 12 przedsiębiorców, aplikując o łączną kwotę dofinansowania niewiele ponad 5 mln PLN, co stanowi zaledwie 6% przeznaczonych na konkurs środków. Alokacja w kolejnym konkursie (z kwietnia 2010 roku) wyniosła 9 689 750,00 PLN, natomiast w odpowiedzi na konkurs napłynęło 26 wniosków na kwotę dofinansowania 20 407 314,27 PLN (210,61 % alokacji). Po ocenie formalnej i merytorycznej pozostały jedynie trzy projekty i wszystkie zostały zatwierdzone do dofinansowania.

Dla realizacji Działania 5.4 „Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii” przewidziano cztery konkursy, w tym trzy dla przedsiębiorców oraz jeden wyłącznie dla samorządu województwa kujawsko-pomorskiego na realizację projektów na rzecz przedsiębiorców. Dotychczas ogłoszono jeden konkurs o charakterze otwartym, tzn. nabór trwa do momentu wyczerpania środków. Już pierwszego dnia naboru wpłynęło 9 wniosków na kwotę dofinansowania 56 113 934,34 PLN (145,68 % alokacji). Po ocenie formalnej, do oceny merytorycznej zakwalifikowało się 6 projektów. Konkurs nie został jeszcze rozstrzygnięty. Trzy pozostałe konkursy z tego Działania planowane są do ogłoszenia w 2011 roku.

³¹ Dane udostępnione przez Departament Wdrażania RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Tabela 6. Wyniki konkursów przeprowadzonych w ramach 5 Osi Priorytetowej „Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw” RPO WK-P w latach 2007-2013 – Działania 5.3-5.6 (według stanu z dnia 30 kwietnia 2011 roku)

Nr dz.	Data ogłoszenia	Data naboru	Alokacja	Ilość złożonych wniosków	Liczba wniosków po ocenie		Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania
					F*	M**	
5.3	30.06.2009	21.09.2009 - 02.10.2009	19 020 077,00 euro (85 419 165,81 PLN)	12 wniosków na kwotę dofinansowania 5 100 448,75 PLN (6% alokacji)	7	7	7 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 3 117 947,63 PLN
5.3	30.04.2010	12.07.2010 - 10.11.2010	2 500 000,00 euro (9 689 750,00 PLN)	26 wniosków na kwotę dofinansowania 20 407 314,27 PLN (210,61 % alokacji)	16	3	3 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 1 364 386,15 PLN
5.5	31.07.2008	08.09.2008 - 31.12.2008	636 000 euro (2 141 475,60 PLN)	65 wniosków na kwotę dofinansowania 2,127 mln PLN (99 % alokacji)	44	44	44 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 1 288 847,33 PLN
5.5	27.02.2009	06.04.2009 - 05.08.2009	1 600 000,00 euro (7 014 400,00 mln PLN)	255 wniosków na kwotę dofinansowania 9 694 937,34 PLN (138 % alokacji)	199	163	163 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 6 074 484,69 PLN
5.5	31.05.2010	02.07.2010 - 29.09.2010	3 593 178,04 euro (14 091 567,50 PLN)	16 wniosków na kwotę dofinansowania 14 082 234,5 (112,40 % alokacji)	15	14	14 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 13 749 539,09 PLN
5.6	26.02.2010	12.04.2010 - 23.04.2010	5 000 000,00 euro (20 352 500,00 PLN)	4 wnioski na kwotę dofinansowania 17 828 998,60 PLN (87,60% alokacji)	3	2	2 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 11 150 530,69 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Departament Wdrażania RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Na zasadzie konkursu otwartego odbywają się również nabory wniosków w ramach Działania 5.5 „Promocja i rozwój markowych produktów”. Dotychczas zakończono 3 spośród planowanych 6 konkursów. Wsparcie promocji produktów regionalnych i lokalnych, udziału przedsiębiorstw w targach i wystawach krajowych oraz zagranicznych otrzymało 221 wnioskodawców na łączną kwotę dofinansowania ponad 21 mln PLN. Pozostałe konkursy w tym działaniu planowane są w II kwartale 2011 roku oraz na początku 2012 roku.

W sumie przedsiębiorcy w województwie kujawsko-pomorskim złożyli 2 023 wnioski (plus 609 wniosków na konkursy dotychczas nierozstrzygnięte) ubiegając się o dofinanso-

wanie w wysokości prawie 1 735 mln PLN (około 192 mln PLN w konkursach będących jeszcze w trakcie oceny). Dofinansowanie zostało przyznane 743 podmiotom, co oznacza, iż wsparcie otrzymało co trzecie aplikujące przedsiębiorstwo. Łącznie na ten cel wydano 554 845 751,98 PLN (środki unijne oraz wkład krajowy). I chociaż zapotrzebowanie zgłoszone przez przedsiębiorców w województwie kujawsko-pomorskim ponad trzykrotnie przewyższało dostępne środki, to jednak porównanie liczby wnioskodawców z liczbą aktywnych przedsiębiorstw³² wskazuje, iż zaledwie około 2,4% uprawnionych podmiotów próbuje skorzystać z możliwości współfinansowania ich działalności ze środków unijnych. Podana wartość może być zawyżona ze względu na fakt, iż wiele podmiotów aplikuje kilkakrotnie w ramach tych samych lub różnych działań, co jeszcze bardziej uwidacznia niewielkie zainteresowanie przedsiębiorstw z regionu kujawsko-pomorskiego tą formą finansowania działalności. Podobnie, jak w przypadku przytoczonych powyżej badań PKPP Lewiatan, uzasadnieniem niewielkiego zainteresowania pozyskiwaniem dotacji unijnych jest przekonanie o skomplikowanych procedurach, biurokracji, dużych opóźnieniach w rozstrzygnięciu konkursów, a także brak wiary w szansę otrzymania dofinansowania.

5. Podsumowanie

Według danych przekazanych przez Komisję Europejską w lutym 2011 roku wartość środków pomocowych przekazanych Polsce (w postaci zaliczek i refundacji) wyniosła prawie 16,5 mld euro, co stanowi około 25% całkowitej wartości funduszy unijnych przeznaczonych w programowaniu 2007-2013 na rozwój polskich regionów oraz 21% łącznej kwoty wypłaconej dotychczas wszystkim państwom członkowskim UE. Udział środków przekazanych Polsce jest proporcjonalny do udziału funduszy unijnych przeznaczonych dla kraju w całości alokacji w obecnym programowaniu. Można zatem uznać, że tempo wdrażania programów operacyjnych jest adekwatne do wielkości otrzymanego wsparcia. Efekty pomocy unijnej można dostrzec już w każdym polskim regionie, zarówno w zakresie projektów dotyczących inwestycji rzeczowych, jak i inwestycji w kapitał ludzki. Ze wsparcia UE skorzystały nie tylko jednostki samorządu terytorialnego czy rolnicy, których przeciwnicy wstąpienia Polski do UE bardzo długo wskazywali jako jedynych beneficjentów akcesji. Korzyści odczuwają również przedsiębiorstwa, bo z myślą o nich tworzone są odrębne fundusze i dla nich dedykowane są liczne programy operacyjne. Warto podkreślić, iż od 1991 roku, od momentu uruchomienia unijnych programów pomocowych, w Polsce obserwowano wzrost nakładów inwestycyjnych, zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej. Widoczne przyspieszenie przyrostu nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw nastąpiło po akcesji do Unii Europejskiej – inwestycje w przedsiębiorstwach wzrosły w okresie 2004-2007 średniorocznie o 16,3%, a największy wzrost nastąpił w roku 2007 – o ponad 26%. Nie ma wątpliwości, iż zjawisko to częściowo były efektem napływu funduszy europejskich.

³² Według danych GUS w 2008 roku liczba aktywnych przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 84 043, w 2009 roku 81 795. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku, GUS, Warszawa 2010, s. 68, Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku, GUS, Warszawa 2011, s. 66.*

6. Literatura

- [1] *Cohesion Policy 2007-2013: Indicative Financial Allocations*, <http://ec.europa.eu>.
- [2] Dane udostępnione przez Departament Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.
- [3] *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010.
- [4] *Eurostat Statistical Books, Europe in figures, Eurostatyearbook 2010*.
- [5] *European Union Support Programmes for SMEs. An overview of the main funding opportunities available to European SMEs*, November 2008, Komisja Europejska.
- [6] Jankowska A., *Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
- [7] Łapiński J., *Zarejestrowane i aktywne MSP w latach 2008–2009, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Warszawa 2010.
- [8] Mikołajczyk B., *Infrastruktura finansowa MSP w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Difin Sp. z o.o., Warszawa 2007.
- [9] *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- [10] *Phare*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, <http://www.dsc.kprm.gov.pl> (29.04.2011).
- [11] *Praca na rzecz regionów. Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2007-2013*, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, Komisja Europejska, styczeń 2008.
- [12] *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- [13] *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- [14] *Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- [15] *Przewodnik po źródłach finansowania z Funduszy Europejskich*, MRR, Warszawa 2005.
- [16] Starczewska-Krzysztozek M., *Konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw 2008*, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Warszawa 2008.
- [17] *Strategie inwestycyjne przedsiębiorstw w czasie spowolnienia gospodarczego*, wyniki badania PKPP Lewiatan przeprowadzonego w dniach 16-24 kwietnia 2009 roku wśród 515 przedsiębiorstw, <http://pkpplewiatan.pl> (20.04.2011).
- [18] *Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013*.
- [19] Talar M., Wasilewska M., Węclawska D., *Profile regionalne małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, pod red. A. Wilmańskiej, Radom 2010.
- [20] *Wieloletni harmonogram konkursów RPO WK-P 2007-2013*, stan z 7 kwietnia 2011 r.
- [21] Zakrzewski R., *Udział małych i średnich przedsiębiorstw w wytwarzaniu PKB i wartości dodanej brutto, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, PARP, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Warszawa 2010.

Streszczenie

Fundusze unijne wspierają rozwój oraz przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce od 1990 roku, kiedy państwa Wspólnoty Europejskiej stworzyły przedakcesyjny program Phare. Po akcesji do Unii Europejskiej w maju 2004 roku Polska uzyskała dostęp do wszystkich funduszy pomocowych, w tym funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, które należą do instrumentów realizacji unijnej polityki spójności, mającej na celu wyrównanie rozwoju 271 regionów UE. W obecnym programowaniu, w latach 2007-2013, Unia Europejska przeznaczyła rekordową kwotę 347,4 mld euro na rzecz wspierania wzrostu gospodarczego w regionach i tworzenia nowych miejsc pracy. Prawie 20% tej kwoty otrzymają polscy beneficjenci, w tym również przedsiębiorstwa. W artykule przedstawione zostaną możliwości współfinansowania działalności przedsiębiorstw w drodze pozyskania dotacji unijnych oraz zainteresowanie przedsiębiorstw tą formą finansowania na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego.

Słowa kluczowe: fundusze strukturalne, program operacyjny, dotacje unijne.

STRUCTURAL FUNDS IN 2007-2013 AS A SOURCE OF FINANCING FOR POLISH ENTERPRISES

Summary

European Union funds have supported the development and socio-economic changes in Poland since 1990, when members of the European Community created pre-accession program, called Phare. After accession to the European Union in May 2004, Poland was granted access to all funds, including the Structural Funds and the Cohesion Fund, which are the instruments of EU cohesion policy, to compensate the development of the EU's 271 regions. In the current programming period 2007-2013, the European Union has allocated record sum amounted to 347.4 billion euro to promote economic growth in the regions and create new vacancies. Almost 20% of this amount will receive Polish beneficiaries, including enterprises. The article presents the possibility of co-financing of entrepreneurial activity by obtaining EU subsidies and companies' interest in this form of financing as an example of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship.

Keywords: structural funds, operational programs, EU subsidies.

Translated by Magdalena Mosionek-Schweda

MAGDALENA MOSIONEK-SCHWEDA

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu

e-mail: magdalena.mosionek@wsb.torun.pl

